

Aan
De Autoriteit Persoonsgegevens
Postbus 93374
2509 AJ DEN HAAG

Datum
12 augustus 2019

Ons Kenmerk
20190812FAa.tl

Betreft / Onderwerp
Handhavingsverzoek bij de gemeente Nissewaard,
Hellevoetsluis, Brielle, Westvoorne en Voorne
Putten Werkt BV

Doorkiesnummer

E-mail contactpersoon

Bijlage(n)

-

Geachte Autoriteit,

Hierbij vragen wij, de sector FNV Uitkeringsgerechtigden, u dringend om bij de Gemeente Nissewaard, Hellevoetsluis, Brielle, Westvoorne hierna genoemd "gemeenten", haar gemeenschappelijke regelingen en de besloten vennootschap Voorne-Putten Werkt en haar rechtsvoorgangers De Welplaat en Nissewaard Werkt handhavend op te treden, dan wel in ieder geval onderzoek te doen naar (mogelijk) sanctioneerbaar handelen inzake overtreding van de AVG en WBP. Het gaat hier om het afnemen, opslaan, delen en gebruik van biometrische gegevens voor werkurenregistraties op een productiebedrijf zonder een groot veiligheidsrisico. De gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en de besloten vennootschappen hebben niet gehandeld conform een van de zes verwerkingsgronden in de AVG, zodat men geen beroep kan doen op een uitzonderingsgrond. Ook onder de WBP was de afname, opslag en delen van biometrische gegevens voor tijdsregistratie van bijstandsgerechtigden niet toegestaan. Ter onderbouwing van ons verzoek tot handhaving willen wij u graag diverse bijlagen doen toekomen. Graag ontvangen wij van u bericht waar en hoe wij deze bijlagen, waaronder digitale geluidsbestanden, bij u kunnen aanleveren. In dit verzoek zullen wij alvast wel verwijzen naar de bijlagen welke uiteraard zijn voorzien van een nummer.

De wetsovertredingen welke wij hierbij constateren beslaan tenminste een onafgebroken periode van begin 2015 (**zie bijlage 1**) tot en met juli 2018 (**zie bijlage 2**). De wetsovertreding is pas gestaakt, nadat een inwoner van Nissewaard de gemeentelijke functionaris gegevensbescherming op 12 juli 2018 telefonisch heeft aangesproken op het onwettig handelen van de gemeentebesturen en het productiebedrijf Voorne Putten Werkt BV.

Het gaat om het volgende:

De eerdergenoemde gemeenten hebben tot en met tenminste 12 juli 2018 trajectplannen opgelegd aan bijstandsgerechtigden in het kader van de "Participatiewet".

In die trajectplannen staat in artikel 5 dat bijstandsgerechtigden op basis van hun vingerafdruk op aanwezigheid op een werkplek worden gecontroleerd. In dit artikel suggereren de gemeenten dat ze een vorm van een akkoord hebben hierover met het College Bescherming Persoonsgegevens, terwijl deze organisatie al in 2016 overgegaan is in de Autoriteit Persoonsgegevens. Op het weigeren van de vingerafdruk staat een sanctie, immers artikel 5 is een verplicht onderdeel van de “trajectovereenkomst”. Morele of juridische bezwaren tegen het afgeven van een vingerafdruk zijn niet uitgezonderd van de verplichting. Slechts fysieke beperkingen konden leiden tot ontheffing van die verplichting. Door die mogelijke sanctie kan absoluut niet worden gesproken van een “vrijwillige” afgifte van biometrische gegevens. In de schriftelijke beantwoording van vragen geeft het College van B&W ook aan dat de afgifte van biometrische gegevens verplicht was (*zie bijlage 3*).

De eerdergenoemde besloten vennootschappen hebben de vingerafdrukken mede in opdracht van de gemeenten en haar gemeenschappelijke regelingen op haar bedrijfsterreinen verzameld, opgeslagen en gedeeld via een computernetwerk en gebruikt. Op meerdere plekken werden o.a. vingerscanners geïnstalleerd en gebruikt. Uitsluitend bijstandsgerechtigden moesten zich legitimeren met een vingerafdruk, zo blijkt uit getuigenverklaringen die zijn gepubliceerd in de lokale pers en ons vakbondsblad (*zie bijlage 4*). Het College van B&W van Nissewaard gaf op een hoorzitting van 9 juli 2019 (*bijlage 6: legale geluidsopname*) aan dat het om stand alone computers ging. Hetgeen in dat geval inhoudt dat er meerdere kopieën in omloop waren van de vingerscanbestanden, want de vingerscan werd op meerdere locaties en tegelijkertijd gebruikt. Ook gaf men aan niet te kunnen bewijzen dat de betrokken bestanden zijn vernietigd.

Opvallend is dat het trajectplan, dat geen “overeenkomst” is maar een voor beroep vatbare beslissing van het College van B&W, niet vermeldt dat bijstandsgerechtigden bezwaar konden maken tegen dit trajectplan. Daarmee voldoet het trajectplan, dat later in het stuk een “overeenkomst” wordt genoemd ook niet aan de wettelijke voorschriften en is het derhalve ook arbeidsrechtelijk aanvechtbaar. Je kunt, omdat het over de overheid zelf gaat, haar gemeenschappelijke regelingen en een 100% overheidsbedrijf dat de beschikking heeft over een eigen juridische dienst, spreken van opzettelijke overtreding of negeren van wetgeving. Bovendien werden bijstandsgerechtigden onwetend gehouden van de mogelijkheden van bezwaar en beroep. Tegen alleen het artikel m.b.t. het afgeven van biometrische gegevens was het in de praktijk niet mogelijk om bezwaar aan te tekenen. Althans dat bleek nergens uit. Dat is een overheid zeer te verwijten.

Een niet onbelangrijk detail is het volgende: Er werden uitsluitend vingerafdrukken afgenomen van tewerkgestelde bijstandsgerechtigden. Deze werden verplicht tewerkgesteld in het kader van de Participatiewet. Alle andere medewerkers en ambtenaren waren gevrijwaard van deze zeer vergaande wijze van urenregistratie.

Tijdens een hoorzitting op 9 juli 2019, vanwege bezwaren tegen het niet volledig tegemoet komen aan een WOB verzoek van de heer _____, gaf het College van B&W aan dat ze geen enkel stuk konden vinden, opgevraagd in het kader van de WOB, over de periode 2014-2018 met betrekking tot ideevorming, meningsvorming, juridische toetsing, contractopstelling voor bijstandsgerechtigden, exploitatie, gegevensbescherming en communicatie met de deelnemende gemeentebesturen (Gemeenteraden) aangaande het inzetten van vingerscanners en het verzamelen van biometrische gegevens. Zelfs de aanschafnota van de apparatuur bleek onvindbaar (*zie bijlage 5*). Ook kon niet worden bewezen dat de opgeslagen biometrische gegevens zijn vernietigd (*bijlage 6: legale geluidsopname*). Daar is geen rapportage van, aldus de woordvoerder van de gemeente Nissewaard.

Zodoende geven de gemeenten en haar gemeenschappelijke regelingen en overheids-BV geen enkele inzage in de afwegingskaders en de mate van zorgvuldigheid waarin men begon aan het afnemen van vingerafdrukken van financieel volledig afhankelijke bijstandsgerechtigden.

Onderstreping:

De Gemeente Nissewaard was en is “centrumgemeente” in de zin van de wetgeving met betrekking tot de gemeenschappelijke regelingen. Bij haar ligt de archiveringsplicht. De toenmalige Spijkenisser wethouder Christel Mourik had daar opdracht toe moeten geven en erop moeten toezien.

Wat vindt de regering

Uit de beantwoording van schriftelijke vragen in de 2^e Kamer (**bijlage 7**) door de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid blijkt dat het afnemen van vingerafdrukken in strijd met de wet gebeurde. Verder geeft de Staatssecretaris aan dat contracten met bijstandsgerechtigden op de wijze waarop de gemeenten die oplegden niet kunnen, omdat er sprake is van een afhankelijkheidssituatie. Ook de Centrale Raad van Beroep deed daar al meerdere uitspraken over. Door de afhankelijkheidssituatie kan niet worden gesproken van “vrije wil”. Dit maakt het handelen van de gemeenten in dit geval extra kwalijk.

Ondersteunende bewijsstukken

Uit de verzamelde stukken en uit een eerste reactie van de Gemeente Nissewaard blijkt dat men al jaren deze trajectplannen oplegt aan bijstandsgerechtigden. In een van die plannen rept men over De Welplaat, die al jaren geleden is opgegaan in Nissewaard Werkt en in 2017 is opgegaan in Voorne-Putten Werkt BV. Waarmee ook aangetoond is dat men al zeker sinds 2015 biometrische gegevens afnam, opsoeg, deelde en gebruikte van mensen die financieel volledig afhankelijk zijn van de gemeenten.

Het verzamelen van biometrische gegevens is zowel verboden in de oude WBP als in de AVG en kunnen worden gesanctioneerd met een strafrechtelijke boete in de 3^e categorie. Ook de Europese regelgeving verbiedt al vele jaren het gebruik van biometrische gegevens voor private doeleinden en waarvoor minder belastende methoden voorhanden zijn. In het onderhavige geval was een toegangspasje meer dan afdoende geweest.

Uit de correspondentie blijkt dat het om tenminste 296 bijstandsgerechtigden gaat die hun biometrische gegevens “verplicht” hebben moeten afgeven. Het aantal blijkt uit de brief van het College van B&W aan de bijstandsgerechtigden van 1 augustus 2018 (**zie bijlage 8**). Er kon van de centrumgemeente Nissewaard geen excuus af richting de getroffen bijstandsgerechtigden. Men bleef bij het excuseren voor de ontstane ophef (**zie bijlage 9**).

De Gemeenten blijven ontkennen dat het, bij het afnemen van een vingerscan, gaat om “biometrische gegevens”. Dit ondanks dat de Autoriteit Persoonsgegevens en de Staatssecretaris dat wel van mening zijn. Tijdens een hoorzitting op 9 juli 2019 verklaarde de woordvoerder van het College van B&W van Nissewaard dat zij twijfelden aan de bevindingen van de Staatssecretaris (**bijlage 6: legale geluidsopname**).

Uit een interne memo van de Gemeente Nissewaard blijkt dat men zich wel degelijk bewust is van een strafrechtelijk en bestuursrechtelijk probleem. Ze gaan er echter vanuit dat ze geen sancties zullen krijgen (**zie bijlage 10**). Als FNV vinden wij dit opmerkelijk omdat de gemeente Nissewaard eerder strafrechtelijk is veroordeeld wegens toepassen van heimelijk cameratoezicht. De Rechtbank van Rotterdam vond toen dat de Gemeente de “overheid in haar geheel had geblameerd”. Ook opmerkelijk is dat de ambtelijke top die bij de veroordeling wegens het heimelijk toepassen van cameratoezicht betrokken was, gedeeltelijk dezelfde is als de ambtelijke top die de vingerscan invoerde (**zie bijlage 11**).

Kennelijk is men in deze gemeente niet in staat om te leren van het verleden of men neemt ingecalculerde risico's. Hierdoor laat de bejegening van de bijstandsgerechtigde in woord en daad veel te wensen over. Mede daarom hebben wij als FNV sector Uitkeringsgerechtigden besloten om dit handhavingsverzoek bij u in te dienen.

In een memo aan de Gemeenteraad van Nissewaard geeft het College van B&W aan dat Voorne Putten Werkt BV de vingerscans afnam en u daar toestemming voor heeft gegeven (**zie bijlage 12**). De FNV kan zich, namens haar leden, niet voorstellen dat uw instantie (of uw voorloper) daar ook maar iets in die richting heeft gedaan. Ook loopt de Gemeente Nissewaard en haar partners in de gemeenschappelijke regeling weg voor het feit, dat de koppeling tussen vingerafdrukken, die onder dwang zijn verkregen, en persoonsgegevens alleen kon ontstaan door het verstrekken van de te koppelen persoonsgegevens bij de gemeenten. Dat maakt hen tenminste medeverantwoordelijk.

Tijdsverloop

Waarom nu pas het handhavingsverzoek kunt u denken. Dat heeft te maken met het feit dat deze zaak eerst is geprobeerd ambtelijk en politiek op te lossen. Die wil blijkt er bij de Gemeenten niet te zijn. Ook hebben we het verloop van deze zaak afgewacht. Vorig jaar juli heeft immers ons lid Alfred Blokhuis uit Spijkenisse deze zaak bij u aangebracht. Naar nu blijkt heeft u dat niet geïnterpreteerd als een handhavingsverzoek, maar als een melding. Er werd aan de gemeenten gevraagd om excuses richting de bijstandsgerechtigden te maken en een vorm van compensatie te regelen. Het College van B&W van Nissewaard, en andere gemeenten in een gemeenschappelijke regeling, doen dit niet. Zelfs niet nu onomstotelijk vaststaat dat, naar onze mening willens en wetens, in strijd met de wet is gehandeld. Want de Staatsecretaris geeft dat duidelijk aan. Ook u heeft dat aangegeven in uw brief aan het College van B&W van 12 juni 2019. Men blijft hardnekkig weigeren. Voor ons is nu het moment aangebroken om een formele stap te zetten.

Morele afweging

De hier benoemde gemeentelijke overheden en bedrijven legden, op straffe van sancties en maatregelen, bijstandsgerechtigden verplichtingen op waarin men moest meewerken aan een aantal wetsovertredingen. Niet meewerken leverde een ernstige bedreiging in hun bestaan en het bestaan van veel kinderen op in de vorm van een sanctie op de uitkering. De mogelijke sancties staan ook in de documenten die wij u aanreiken. De bijstandsuitkering wordt geacht het minimale te zijn waarvan men kan overleven.

Gemeenten wijzen veelvuldig naar de wettelijke mogelijkheden die zij hebben gekregen om dit soort van draconische sancties op te leggen aan de bijstandsgerechtigde die zich niet schikt naar het oordeel van de gemeenten. Wellicht ten overvloede, bezwaar maken tegen een beslissing van de gemeente schort de opgelegde sancties niet op. Het is naar onze mening immoreel dat diezelfde overheid niet zou worden aangesproken op haar onwettige, strafbare gedrag. Niet handhaven of sanctioneren van deze overtredingen door de overheid houdt in dat de maatschappij wordt bevestigd in haar idee dat de overheid zelf regels ernstig mag overtreden, zonder gevolgen, maar dat je als burger voor het minste of geringste wordt aangepakt en bestraft. Ook dit is een overweging geweest voor FNV Uitkeringsgerechtigden om dit handhavingsverzoek bij u in te dienen. De wet is er om te worden nageleefd, dat leren de gemeenten ons.

Tenslotte

We zenden u graag de vernoemde bijlagen toe op de voor u meest praktische wijze. Hoe en waar vernemen wij graag van u. Dit betreft uiteraard geanonimiseerde documenten, om de gegevens van de uitkeringsgerechtigden te beschermen. De documenten met naam en toenaam verstrekken we u, indien u erom vraagt. Het gaat om zeer kwetsbare mensen.

Gezien de hardheid van het debat sluiten we niet uit dat mensen bang zijn voor het prijsgeven van hun naam en toenaam. We hebben echter wel de documenten verkregen van de uitkeringsgerechtigden zelf. We denken echter dat u ze niet nodig heeft voor de handhaving. Uit andere documenten en een audioverslag blijkt dat e.e.a. is geschied zoals we hierboven omschrijven.

Graag ontvangen we een ontvangstbevestiging van dit handhavingsverzoek, alsook informatie hoe wij de bijlagen het beste bij u kunnen bezorgen. Nogmaals, wij willen u o.a. een legale geluidsopname doen toekomen en dit kan alleen digitaal, tenzij u liever heeft dat wij die bestanden opslaan op een digitale mediadrager zoals een memory stick. We zijn bereid u alle informatie te verstrekken die u nodig heeft bij uw onderzoek. De mogelijke overtreders zijn u bekend, want men geeft zelf toe de wetsovertredingen te hebben gepleegd. Ze geven echter de schuld aan anderen, zoals het College Bescherming Persoonsgegevens/Autoriteit Persoonsgegevens en men plaatst zelfs twijfels bij de uitspraken van de Staatssecretaris. Dat afschuiven kan natuurlijk nooit opgaan voor de overheid, medewetgever en uitvoerder van wetten en regels, die de beschikking heeft over een eigen juridische dienst en deskundigen kan raadplegen zoals de VNG. Graag zien wij dan ook uw ontvangstbevestiging tegemoet en worden wij door u op de hoogte gehouden van uw bevindingen in deze zaak.

Hopende u met het bovenstaande voorlopig van dienst te zijn geweest en in afwachting van uw spoedige reactie verblijven wij,

met vriendelijke groet,

bestuurder FNV Uitkeringsgerechtigden.